

A polgárőrség belső normarendszere

KARDOS Pál¹

A tanulmány célja a közrend, a közbiztonság megteremtésében és fenntartásában közreműködő polgárőrség működését érintő belső szabályozások részletes bemutatása. A tanulmány szerzője gyakorló rendészeti szakemberként és gyakorló polgárőrként foglalja össze a polgárőrség működését érintő belső normarendszert és annak a hatályos jogszabályokkal képezett egységét. Megismerteti az olvasóval a legfontosabb szabályozók főbb rendelkezéseit és azok jelentőségét, elsődlegesen az Országos Polgárőr Szövetség Alapszabályára, Szolgálati Szabályzatára, Etikai Szabályzatára fókuszálva, továbbá az egyéb, jellegüket tekintve megemlíthető szabályozásokat érintve. A közbiztonság megteremtésében és fenntartásában való hatékony és törvényes közreműködés érdekében a szabályozott keretek között történő működés lényegére irányítja a figyelmet, megvilágítva a belső szabályozás szükségességét, részletességét és megfelelőségét, bepillantást engedve a polgárőrségi működés, a polgárőri szolgálatellátás mindennapjaiba. A cikk a polgárőrség működésének átfogó tudományos kutatásához, feltérképezéséhez kíván hozzájárulni, felismerve annak tényét, hogy a kutatott téma a bűnmegelőzés, a közrend, a közbiztonság megteremtésében és fenntartásában való civil közreműködés, ennél fogva a rendészeti együttműködés folyamatosan időszerű kérdése, ugyanis a jelenlegi körülmények között a polgárőrség szerepvállalása nélkülözhetetlen segítség a rendőrség számára.

Kulcsszavak: polgárőr, polgárőrség, közrend, közbiztonság, bűnmegelőzés, belső norma, szabályozás, szabályzat, szolgálat, etika

A polgárőrsegről létrejöttéről, szerepéről röviden

Évszázados hagyomány, hogy a nagyobb városok, települések a veszélyhelyzetek kezelésére polgári őrséget szerveztek, amely a lakosság biztonságát és az értékek megvédését szolgálta. Ezen feladatok ellátását a lakosság saját érdekei alapján szervezte anyagi ellenszolgáltatás nélkül. Magyarországon is hasonlóan szerveződtek a polgárok a különböző védelmi helyzetek kezelésére.

A rendszerváltás időszakában jelentősen megszaporodott bűnelkövetések szükségessé tették, hogy a büntettek és egyéb jogellenes cselekmények megelőzése érdekében önszerveződő csoportok alakuljanak és vegyenek részt a közrend, közbiztonság megteremtésében és fenntartásában. Az önvédelmi csoportok idővel

¹ Szaktanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék; igazgató, Zuglói Önkormányzati Rendészet; elnök, Budapesti Polgárőr Szövetség; általános és oktatási elnökhelyettes, Országos Polgárőr Szövetség, e-mail: kardosp@uni-nke.hu

szervezetekbe t3m3r3ltek, amire lehet3s3get biztosított az egyes3lési jogról sz3l3 1989. 3vi II. törvény. A k3zbiztons3g civil 3sszefog3ssal val3 megval3sít3sa 3s az 3lami szervek segít3se 3rdek3ben kezdt3k meg tev3kenys3g3ket a polg3r3r3k 3s a polg3r3r-egyes3letek, amelyek t3rsadalmilag elfogadott3, megbecs3ltt3 v3lta. Sikeres tev3kenys3g3k 3rdem3nyek3nt l3trehozt3k az 3nv3delmi Szervezetek Orsz3gos Sz3vets3g3t, amely 1991. november 30-3val – a feladatok jelent3s b3v3l3se, illetve a lakoss3gi elv3r3sok miatt – az Orsz3gos Polg3r3r Sz3vets3g nevet vette fel.²

Az Orsz3gos Polg3r3r Sz3vets3g ir3nyít3s3val a Magyarorsz3gon törvényesen m3k3d3, lakoss3gi 3nszervez3d3s3, a szil3rdabb k3zrend 3s k3zbiztons3g 3rdek3ben t3rsadalmi b3n- 3s balesetmegel3z3si, gyermek- 3s if3s3gv3delmi, valamint k3rnyezetv3delmi c3llal alakult polg3r3r-egyes3letek 3s ter3leti sz3vets3geik egys3ges fell3p3s3, azonos szeml3let3, j3l szervezett, hat3rozott c3lkit3z3sekkel rendelke�3, egyben a legnagyobb l3tsz3m3 t3rsadalmi b3nmegel3z3si szervezett3 v3lta.³ Olyanokk3, amelyek alkalmasak lehet3k a k3zrend 3s a k3zbiztons3g megteremt3s3ben, fenntart3s3ban val3 k3zrem3k3d3sre, 3s ennek 3rdek3ben m3s szervezetekkel t3rt3n3 egy3ttm3k3d3sre. A k3zbiztons3g megteremt3se 3s fenntart3sa t3bb szerepl3 – 3nkorm3nyzat, rend3rs3g, civil 3s mag3nszervezetek – szoros egy3ttm3k3d3s3nek 3rdem3nye, vagy, ahogy Christ3n L3szl3 fogalmaz, kooper3ci3s term3ke.⁴

A szab3lyozott polg3r3rs3g fel3

A t3rsadalmi megbecs3l3s 3s az elfogadotts3g felt3tele, hogy a polg3r3r3k tev3kenys3ge 3s szervezeteik m3k3d3se törvényes legyen. A törvényess3gnek els3dleges felt3tele a kell3 szab3lyozotts3g, amely 3tsz3vi a polg3r3rs3g teljes szervezet3t 3s feladatell3t3s3t.

Az egyes3lési jogról sz3l3 törvény alapj3n az 3nv3delmi szervezetek, a polg3r3r-egyes3letek 3s sz3vets3geik – mint szervezetek – l3trej3hetnek 3s m3k3d3hetnek a civil szervezeti m3k3d3sr3l sz3l3 egyéb jogszab3lyok betart3s3val. Azonban ez a polg3r3rs3g m3k3d3s3nek, a polg3r3ri tev3kenys3g v3gz3s3nek törvényess3g3t 3nmag3ban m3g nem szavatolta. A törvényes m3k3d3s biztosít3s3hoz a tev3kenys3g gyakorl3s3nak szab3lyait is sz3ks3ges lefektetni 3s betartani.

Folyamatos c3l volt, hogy civil szervezetk3nt, civil mozgalomk3nt kiz3r3lag a szab3lyozottan, jogk3vet3en, er3szakmentesen m3k3d3 polg3r3rs3g v3gezhesse k3zbiztons3gi tev3kenys3get, ilyenre m3s t3rsadalmi szervezet ne legyen alapít3hat3 – azaz e ter3letre semmilyen m3s, esetleg er3szak3t3elt3l vissza nem riad3 vagy félkatonai jelleg3 szerepl3 ne nyerhesse bebocs3t3st –, ugyanakkor a polg3r3rs3gnek arra egy3rtelm3 3s a legmagasabb jogalkot3i szinten deklar3lt felhatalma-

² CHRIST3N–BACS3RDI 2018; CHRIST3N–KARDOS 2019.

³ SZ3CSI–M3NDI 2012.

⁴ CHRIST3N 2020.

zása legyen.⁵ Szükséges volt mindenekel3tt a polgárórségnek a civil b3nmegelőzési tevékenység végzésére vonatkozó törvényi felhatalmazást megadni. Ezt oldotta meg a 2006-ban elfogadott első polgárórtörvény, amely szabályozta a polgárórség tevékenységének jogi elemeit, működésének jogi szabályait. A törvény mérföldk3 volt a polgárórmozgalom életében, a társadalmi b3nmegelőzés szervezett működésében, úgy is fogalmazhatunk, az alapvet3 jogi keretet adta meg a polgárórség létehez és tevékenységéhez.

Az egyre fejlőd3 szervezet, az egyre sokrét3bb működés azonban indokolta a jogi szabályozás részletesebbé tételét, egyéb kérdésekre történ3 kiterjesztését. Ezt hozta el a 2011-ben elfogadott második polgárórtörvény (a polgárórségr3l és a polgár3ri tevékenység szabályair3l szóló 2011. évi CLXV. törvény), amely kiterjesztette a szabályozást a polgárórség működésének olyan területeire is, amely addig nem volt törvényileg rendezett. A jogszabályi normákkal már érintett területeken pedig részletesebb, pontosabb rendelkezéseket hozott, amelyek szükségesek voltak a polgárórség ekkorra elért fejlettségi szintjén.

A polgárórséget érint3 szabályozók

A polgárórség működésének szabályait jogszabályok, valamint a szervezet bels3 normái állapítják meg.

A jogszabályok között első helyen kell megemlíteni a polgárórtörvényt, amely a legmagasabb szinten határozza meg a polgár3ri tevékenységre, a polgár3r-szervezetek működésére vonatkozó előírásokat.

Ugyancsak törvényi szint3 jogforrás határozza meg a civil szervezeti jogállásra irányadó szabályokat, amelyek a polgár3r-egyesületekre és szövetségeikre is irányadók. A polgárórség szervezetei az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működésér3l és támogatásár3l szóló 2011. évi CLXXV. törvény rendelkezései szerint jöhetnek létre és működhetnek.

A jogszabályok között kell említést tennünk a polgárórtörvény úgynevezett végrehajtási rendeleteir3l. A polgárórtörvény felhatalmazást ad a feladatkörrel érintett miniszternek, hogy rendeletében szabályozza azokat a területeket, amelyek a polgárórség tevékenységét segítik és rendezik. Ennek alapján a belügyminiszter rendeletben szabályozta a polgár3rök szakmai ismereteinek bővítésében való közreműködés rend3rségi feladatait. Szintén a belügyminiszter rendelete szabályozza a polgár3rök által alkalmazható vegyi eszköz igénylésének és használatának rendjét, valamint a formaruhával ellátás szabályait, a polgár3r-igazolvány formáját, az igazgatási és szolgáltatási díj kezelésének rendjét, valamint a polgár3ri tevékenység központi költségvetési támogatásának rendjét.

⁵ LIPPAI 2023.

A fentiekén túlmen3en számos ágazati jogszabály tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek a polgárórség m3ködését valamilyen formában érintik.

A jogszabályokon fel3l a polgárórség m3ködésére vonatkozó és a polgár3ri tevékenység végzése során követend3 jogforrások a polgárórség bels3 normái, szabályzatai.

A polgárórség bels3 normái

A polgárórség bels3 jogforrási rendszerét az OPSZ, valamint a polgárórszövetségek és -egyesületek szabályzatai adják. Értelemszer3en e tanulmány keretei között nincs lehet3ség valamennyi szabályzat bemutatására, ezért a legfontosabbakkal foglalkozunk. Ezek:

- az OPSZ Alapszabálya,
- az OPSZ Szervezeti és M3ködési Szabályzata,
- az OPSZ Szolgálati Szabályzata,
- az OPSZ Etikai Szabályzata.

Az OPSZ Alapszabálya

Az OPSZ Alapszabályának részletesebb áttekintése azért fontos, mert ebb3l ismerhetjük meg az Országos Polgár3r Szövetség bels3 szervezetét és m3ködésének alapvet3 jellemz3it.

Az alapszabály a civil szervezet m3ködésének kötelez3 alapidokumentuma, amelyet a szervezet létrehozásakor az alapít3 tagok elfogadnak. Ebb3l következ3en az egyesületi m3ködésb3l ered3en a polgár3rszervezetek bels3 alapidokumentumait testesítik meg az alapszabályok, amelyet az egyesület közgy3lése – illetve megalakulásakor a legalább 10 alapít3 tag – fogad el.

Alapszabállyal mind a polgár3r-egyesületek, mind területi szövetségeik, továbbá az Országos Polgár3r Szövetség egyaránt rendelkezik. Az alapszabály szolgál arra, hogy meghatározza – egyebek mellett és els3sorban – a szervezet céljait, bels3 felépítésére vonatkozó alapvet3 rendelkezéseket, a tagsági jogviszony létrejöttére, megsz3nésére, egyéb kérdéseire irányadó szabályokat, a szervek összetételét, a döntési jogkör3ket.

A polgár3ri tevékenység teljes kör3 meghatározását a jogszabályokra alapozott „Országos Polgár3r Szövetség Alapszabálya” tartalmazza. Az Alapszabály szerint az OPSZ az önkormányzás elvén alapuló, közhasznú jogállású köztestület.⁶

Az Alapszabály részletesen tartalmazza az OPSZ megnevezését, székhelyét, védjegyét és képviselésének rendjét.

⁶ Az Országos Polgár3r Szövetség Alapszabálya [é. n.].

Az Alapszabály szerint az OPSZ célja a közbiztonság és a körend fenntartásában részt venni kívánó, a környezetük biztonságáért felel3sséget érz3 állampolgárok számára a polgárórség szervezeti rendjében hatékony cselekvési lehetőség biztosítása, továbbá a közbiztonság megszilárdításában fontos szerepet betölt3 polgár3-szervezetek törvényes, szakszerű és célszerű m3ködésének el3segítése.

Az Alapszabályban rögzített szervezete:

- az OPSZ tagjaiból,
- a Küldöttgy3lésb3l,
- a Küldöttgy3lés által megválasztott bizottságokból,
- az OPSZ Elnökségéb3l,
- az OPSZ Elnökség szakmai tagozataiból és munkabizottságaiból,
- az OPSZ munkaszervezetéb3l áll.

Az Alapszabály meghatározza a tagsági feltételeket, az új polgár3rszervezet felvételének kritériumait az OPSZ-be, a tagfelvétel és tagsági viszony megszüntetése rendjét és a nyilvántartás szabályait.

Az OPSZ-be csak az a területi polgár3rszövetség és -egyesület kérheti tagfelvételt, amely rendelkezik az illetékes rend3rkapitánysággal megköt3tt együttm3ködési megállapodással.

Az Alapszabály részletesen meghatározza a tagok jogait és kötelességeit. Az OPSZ nyilvántartásában bejegyzett polgár3r-egyesületek és területi szövetségek azonos jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek.

A jogok alapvet3en az Alapszabályban foglaltak elfogadásával a helyi tevékenység önálló szervezésére, a választhatóságra és a jogorvoslatra terjednek ki.

A kötelezettségek a jogszabályok, az OPSZ Alapszabálya és egyéb szabályzatok által meghatározottak maradéktalan teljesítésére vonatkoznak.

Az Alapszabály a polgár3r jogállását és felvételének szabályait is rögzíti. Ennek megfelelően a polgár3r a meghatározott feladatok ellátásával kapcsolatban közfeladatot ellátó személynek min3s3l.

Az Alapszabály részletesen szabályozza az OPSZ egyes szerveinek, szervezeteinek, személyeinek feladat-, és hatáskörét. Az OPSZ legfels3bb döntéshozó szerve a Közgy3lés, amelynek tagjait és létszámát felsorolásban (megyénként) határozza meg. A Közgy3lésen a tagegyesületek által megválasztott képvisel3 vehet részt.

A Közgy3lés kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a polgár3r-tevékenység alapvet3 szabályainak megalkotásában és módosításában, a vezet3 szervek és személyek megválasztásában és visszahívásában, valamint a tagdíjfizetés mértékének megállapításában.

Az Alapszabály rögzíti az OPSZ Bizottságait, amelyek:

- Jelöl3 és Választási Bizottság,
- Felügyel3 Bizottság,
- Jogi és Etikai Bizottság.

A Közgyűlés meghatározott feladatok ellátására más bizottságot is létrehozhat.

Az OPSZ operatív irányító testülete az Elnökség, amelynek összetétele:

- az elnök,
- az elnökhelyettesek,
- az alelnökök,
- az elnökségi tagok.

Az Elnökség összesen legfeljebb 29 főből állhat.

Az Elnökség szakmai munkáját különböző szakmai tagozatok segítik, amelyek az egyes részterületeken folyó tevékenység szabályozására, végzésére vonatkozó javaslatokat dolgoznak ki.

Az Alapszabály szerint az Elnökség a saját tagjai, az OPSZ munkaszervezetének állománya, a tagszervezetek tagjai, valamint külső szakértők bevonásával határozott időtartamú vagy állandó munkabizottságokat hozhat létre, vonhat össze és szüntethet meg. A munkabizottságok az Elnökség tanácsadó testületei.

Az Alapszabály részletesen foglalkozik az OPSZ munkaszervezetének működésével, a vezető tisztségviselők feladataival, az összeférhetetlenségi szabályokkal, valamint a gazdálkodás szabályaival.

Külön fejezet foglalkozik a polgárőr-tevékenység költségvetési támogatásával, a támogatás elosztása rendjével, amelyet a belügyminiszter szabályoz. A támogatásokat a Közgyűlés által elfogadott éves költségvetés keretében határozzák meg, azok elszámolása minden esetben a támogatási szerződésekben meghatározottak szerint valósul meg.

Az Alapszabályban foglaltak minden polgárőr-tagszervezetre és szervezeti tagra egyaránt kötelező érvényűek. Ennek megismerése, elfogadása és érvényesítése a szolgálati feladatok ellátása során minden polgárőr részére kötelező.

Az OPSZ Szervezeti és Működési Szabályzata

Az Alapszabály rendelkezésein felül az OPSZ Szervezeti és Működési Szabályzata (SZMSZ) határozza meg az OPSZ szervei, idesoroltan a Küldöttgyűlés, az Elnökség, annak szakmai tagozatai, munkabizottságai, a tisztségviselői értekezlet, a kabinetek, továbbá a tisztségviselők (elnök, elnökhelyettesek, alelnökök) pontos és részletes feladatait, tevékenységet, a kapcsolódó eljárási és ügyviteli szabályokat. Rendelkezik az OPSZ képviselőről, a belső ellenőrzés mechanizmusáról, az ellenőrzési szervezet tevékenységéről az irányadó eljárási szabályok részletes meghatározásával. Szól a polgárőrszervezetek együttműködési kötelezettségéről. Szabályozza a tagfelvétel rendjét, a tagegyesület tagsági jogviszonyának megszűnését, a támogatások igénylési és elosztási rendjét. Nagy vonalakban kitér a polgárőri szolgálatellátásra, a polgárőr és ifjú polgárőr szolgálati igazolványok felhasználására. Részletesen szabályozza az OPSZ munkaszervezetének feladatait, nevesíti szervezeti egységeit.

Meghatározza a minősített munkaköröket, a szervezet irányításának és vezetésének szereplőit, a hozzájuk kapcsolódó követelményeket.⁷

Az OPSZ Szolgálati Szabályzata

A polgárórtörvény jogszabály előírja, hogy a polgárórszolgálat ellátásának részletes feltételeit az OPSZ szabályzatban alkossa meg. Ezen feladatok részletes szabályozását tartalmazza az „Országos Polgárőr Szövetség Szolgálati Szabályzata”.⁸ Ez a belső norma alapvető jelentőségű a polgáróri szolgálatellátásra vonatkozóan, ezért a tanulmány nagyobb részletességgel foglalkozik vele.

A Szolgálati Szabályzatban meghatározottak az OPSZ egészére, a területi (megyei és fővárosi) polgárórszövetségekre, a polgárőr-egyesületekre és azok tagjaira kiterjednek. A Szabályzat a polgárórszervezetek tevékenységi körébe tartozó, az állampolgárok közösségei által vállalt feladatok ellátásának egységes rendjét határozza meg annak érdekében, hogy a polgárőrök szolgálat közbeni tevékenysége megfeleljen a törvényességnek, az irányadó jogszabályi előírásoknak, az emberi jogok tiszteletben tartására vonatkozó követelménynek, a polgárórség alapvető céljainak.

A Szabályzat rendelkezik arról, hogy a polgárórszervezetek a működési területükön kötelesek együttműködési megállapodást kötni az illetékes megyei (fővárosi) rendőrfőkapitánysággal. A polgárórszervezetek együttműködési megállapodást köthetnek még a területükön működő más hatósági szervekkel, valamint a tevékenységi körhöz tartozó egyéb civil szervezetekkel, egyesületekkel, személyekkel.

Az együttműködési megállapodásban kizárólag a polgáróri szolgálat ellátására vonatkozó alapvető feladatok határozhatók meg, amelyek különösen a

- felvilágosításra,
- tájékoztatásra,
- meghatározott események helyszínén való tartózkodásra, ott a rend fenntartásában történő közreműködésre,
- objektum, közterület vagy esemény megfigyelésére, továbbá
- az eljáró szerv tevékenységének támogatására és segítésére terjedhetnek ki.

Az együttműködési megállapodásban rögzíteni kell

- az együttműködés területeit,
- az együttműködés időkeretét,
- a tevékenység végzéséhez szükséges eszközök biztosításának rendjét,
- a közös feladatok ellátásának rendjét (rendőrséggel, más hatósági szervvel, civil szervezettel, önkormányzattal),
- a kapcsolattartás módját,

⁷ Az Országos Polgárőr Szövetség Szervezeti és Működési Szabályzata [é. n.].

⁸ Az Országos Polgárőr Szövetség Szolgálati Szabályzata [é. n.].

- az egyttm3ködést segt33 egyéb rendelkezéseket,
- a polg3r3rszervezet k3telezetts3g3t tartalmaz3 nyilatkozatot.

A Szab3lyzat r3szletesen meghat3rozza a polg3r3r-tev3kenys3g egyes ter3leteit, a szolg3lat ell3t3s3nak rendj3t 3s szab3lyait, valamint a szolg3lati feladatok megismer3s3re vonatkoz3 alapismereti k3pz3s megtart3s3t 3s igazol3s3t. Az egyes r3szter3letek szab3lyair3l a tov3bbi alfejezetek sz3lnak.

A polg3r3rs3g alapfeladatai

A polg3r3rs3gr3l sz3l3 jogszab3ly a polg3r3rszervezetek alapfeladatak3nt hat3rozza meg a helyi k3zrend 3s k3zbiztons3g v3delm3ben, a b3nmegel3z3sben val3 k3zrem3k3d3st.

A polg3r3ri szolg3lat alapfeladat3t a polg3r3r3k:

- k3zter3ületi j3r3rszolg3lat,
- figyel3szolg3lat,
- jelz33ri tev3kenys3g keret3ben l3tj3k el.

K3zter3ületi j3r3rszolg3lat

A polg3r3r k3zter3ületi j3r3rszolg3lat3nak alapvet33 rendeltet3se, hogy jelenl3t3vel v3dje az adott ter3letet, l3tes3tm3nyt a jogs3rt3st elkovetni sz3nd3koz3 szem3lyekt3l, megel3z3 a b3nelkovet3st, megak3d3lyozza a vagy3n elleni b3ncselekm3nyek elkovet3s3t, figyeljen azon rendelleness3gekre, amelyek zavarj3k a k3znyugalmat, kedvez3tlen3l befoly3solv3k az 3llampolg3rok biztons3g3rzet3t.

A k3zter3ületi j3r3rszolg3latot a polg3r3r ell3thatja:

- gyalogosan k3zter3ületen, vagy k3zter3ületen k3v3l,
- szolg3lati vagy mag3n-szem3ly3gp3j3rm3v3l,
- motorker3kp3rral,
- seg3dmotoros ker3kp3rral,
- ker3kp3rral,
- v3zi j3rm3v3l,
- l3h3ton,
- t3megk3zleked3si eszk3z ig3nybev3tel3vel.

A k3l3nb3z3 j3r3rszolg3lati feladatok ell3t3s3 sor3n a polg3r3r a k3zter3ületen 3s nyilvános helyen, a b3ncselekm3nyek, a szab3lys3rt3sek, valamint a k3zrendet 3s k3zbiztons3got s3rt3 cselekm3nyek 3szlel3se 3s megak3d3lyoz3sa c3lj3b3l v3gez b3nmegel3z3si tev3kenys3get, amelynek keret3ben megel3zi a jogellenes cselekm3nyeket

és megszakítja a jogsértéseket, visszatartja a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyeket.

A járőrözési tevékenység alapfeltétele, hogy azt felkészülten, az előírt formaruházatban és az elrendelt felszereléssel lehet ellátni. Eleget kell tenni a jól láthatóság követelményének. Járőrözési tevékenységet kettőnél kevesebb polgárőr nem végezhet.

A polgárőrnek a járőrszolgálat során minden szokatlan, gyanús körülményre figyelni kell, amely esetleg jogsértő cselekményre utalhat, a közlekedés rendjét negatívan befolyásolhatja vagy a környezetben kárt okozhat.

Gyanús eset észleléséről pontos feljegyzést kell készíteni, amelynek tartalmaznia kell az időt, a helyet, az észlelt eseményt, járművet vagy személyt, a személy- és tárgy-leírást, illetve a tett intézkedést vagy jelentést. Sürgős esetben azonnal jelezni kell az illetékes hatóság (rendőrség, mentők, katasztrófavédelem stb.) felé.

A közúton, illetve a közterületen észlelt rendellenességről a járőrtevékenységet ellátó polgárőr minden esetben tájékoztassa az illetékes rendvédelmi szervet, a természetvédelmi hatóságot, az erdészeti szakszemélyzetet vagy a mezőőrséget.

Figyelőszolgálat

A figyelőszolgálat a polgárőrnek a településen, lakókörnyezetben és közterületen, valamint mezőgazdasági területen előforduló bűncselekmények, szabálysértések megelőzése, megakadályozása, felfedése céljából teljesített szolgálata.

Végrehajtható posztos polgárőrökkel vagy mozgó járőrözéssel, folyamatos vagy időszakos megfigyeléssel. Törvénysértés, rendellenesség, nemkívánatos jelenség, esemény észlelése esetén értesíteni kell az intézkedésre jogosult hatóságot (rendőrség, NAV, katasztrófavédelem, önkormányzati rendészet stb.).

A figyelőszolgálat keretében a polgárőr a megfigyeléssel érintett területen a közrendet, közbiztonságot veszélyeztető cselekmények megelőzése és megszakítása, továbbá a rend fenntartása érdekében segítséget nyújt a közösségi rendezvények szervezőinek.

Figyelemmel kell kísérni az adott terület közbiztonsági állapotát, a személy- és vagyonvédelem helyzetét, az ismeretlen személyek mozgását, a közintézmények és közterületek bűncselekményektől és egyéb káreseményektől való megóvását.

Kiemelt figyelmet kell fordítani a környezetkárosító tevékenységre (például hulladéklerakás), a közlekedés biztonságát veszélyeztető cselekményekre, helyzetekre.

A figyelőszolgálatot ellátó polgárőr feladata továbbá a mezőgazdasági területeken a termés, a gépek, a haszonállatok védelme, megóvása, a polgári védelmi tevékenységgel összefüggő biztonsági feladatokban való közreműködés, a pénzt kézbesítő postás vagy díjbeszedő kísérése, más szervezetek tagjaival (vadász, mezőőr, természetvédelmi őr stb.) való együttműködés.

A polgárőrök közterületen, nyilvános helyen és mezőgazdasági területen legalább ketten együtt, a polgárőrséggel vagy a polgárőrséget támogató szervek ügyeleti központjával összekötöttesi lehetőséggel rendelkezve teljesítsenek szolgálatot.

Jelzőőri tevékenység

A polgárőr a közlekedési balesetek, valamint a kiemelt rendezvények, katasztrófa sújtotta területek helyszínén, továbbá az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervek, más rendvédelmi szervek és az önkormányzatok felkérésére a közlekedés zavartalanságának biztosítása érdekében jelzőőri feladatok ellátására jogosult. E feladatnál különös gondossággal kell eljárni, és az intézkedéseknél körültekintő figyelemmel kell lenni a saját, valamint mások személyes biztonságára. Jelzőőri feladatot csak kiképzett polgárőr láthat el.

A jelzőőr a rendőri intézkedést igénylő baleset helyszínén a rendőrség megérkezéséig önállóan, azt követően a rendőrség felkérésére és utasításainak megfelelően tevékenykedik. A baleset helyszínére érkezést követően azonnal értesítse a rendőrséget a baleset jellegéről, a sérültek számáról, valamint a veszélyhelyzet megítéléséről.

A bölcsőde, az óvoda, valamint az általános és középiskola fenntartójának értesítése mellett a megyei (fővárosi) rendőrfőkapitánysággal kötött megállapodás alapján a jelzőőr jogosult a gyermekek úttesten történő biztonságos átkelésének elősegítése érdekében a bölcsődék, az óvodák, általános és középiskolák közvetlen közelében jelzőőri feladatokat ellátni.

A jelzőőr nappal jelzőtárcsával, éjszaka és korlátozott látási viszonyok esetén piros fényt adó lámpával irányítja a forgalmat. Munkáját egyértelműen látható, illetőleg hallható (például sípjelzés) jelzésekkel köteles összehangolni. A jelzőőrnek és jelzéseinek a megállási látótávolságon belül folyamatosan láthatónak kell lennie. Ha a polgárőr a közúti forgalmat jelzőőrként irányítja, akkor „Egyéb veszély” jelzőtáblát kell elhelyezni a jelzőőrrre vonatkozó kiegészítő táblával, illetve minden esetben „POLGÁRŐRSÉG” feliratú láthatósági mellényt kell viselni.

A polgárőrség kiegészítő feladatai

A polgárőri alapfeladatokon túl a polgárőrség a jogszabályban rögzítetteknek megfelelően az alábbi kiegészítő feladatokat is ellátja:

- a katasztrófákra történő felkészülés, a katasztrófák elleni védekezés, a helyreállítás és újjáépítés területén, a polgári védelmi szervezetek tevékenységében való közreműködés, a környezet veszélyeztetésének, károsításának megelőzése és elhárítása, a környezeti károk következményeinek felszámolása;

- a baleset-megelőzési, áldozatvédelmi, közlekedésbiztonsági tevékenység támogatása, az állat-, környezet- és természetvédelmi tevékenység támogatása, a lakosság és az önkormányzat közötti kapcsolat erősítése;
- az otthonában élő fogyatékos személyek védelmében való közreműködés, a polgárok javainak védelme, az állami és önkormányzati vagyon megóvása;
- a közterületen közbiztonsági, bűnmegelőzési, valamint bűnüldözési célból elhelyezett képfelvevő által rögzített felvételek figyelése, ellenőrzése;
- a rendezvények helyszínének biztosítása;
- az illetékességi területen létrehozott bűnmegelőzési és közbiztonsági, valamint baleset-megelőzési bizottság munkájában való részvétel;
- az együttműködő szervek szakmai tevékenységének segítése;
- a polgárőrség feladataival összefüggő oktatási, kulturális, ismeretterjesztő tevékenységben való részvétel;
- körözött tárgyak, személyek és holttestek azonosításában és felkutatásában való részvétel.

Katasztrófhelyzet kezelése

A katasztrófa helyszínén a rendvédelmi szervek megérkezése előtt a polgárőr közreműködik az adott helyzetben megteremthető rend és közbiztonság fenntartásában, illetőleg ennek helyreállításában, a helyszínre érkező különböző mentőegységek munkája zavartalanságának biztosításában, a forgalom lezárásában, illetve elterelésében, az élet- és vagyonmentésben.

Rendkívüli helyzetek kezelése

Alapvető, hogy tűz észlelése esetén a polgárőr a meghatározott értesítési feladatoknak tegyen eleget. A tűzoltók értesítésekor pontosan határozza meg a tűz észlelésének helyét, idejét, az égő anyag milyenségét, a veszélyhelyzetet (élet és vagyon veszélyeztetettsége), a bejelentő nevét, elérhetőségét.

A tűzoltóság kiérkezéséig a polgárőr a lehetőségek és a veszélyhelyzet figyelembevételével kezdje meg az élet- és vagyonmentést, illetve ezt követően a tűz oltását. Akadályozza meg a tűz további terjedését. Készítse elő a tűzoltók akadálymentes beérkezését (kapuk kinyitása, mentést akadályozó eszközök eltávolítása). Akadályozza meg a területre illetéktelen személyek bejutását, akik zavarhatják a tűz oltását, az élet- és vagyonmentést.

Az adott objektum vezetőjét vagy használóját azt követően értesíti, hogy e feladatoknak eleget tett. A tűzoltók kiékezése után kizárólag az oltás és kárelhárítás vezetőjének utasításai szerint vehet részt a mentési munkálatokban.

Árvízveszély vagy bekövetkezett árvíz esetén a polgárőr közreműködhet a védekezési, veszélyelhárítási és kárfelszámolási feladatok ellátásában, az óvintézkedések betartásának ellenőrzésében, az élet- és vagyonmentési munkálatokban, a kiürített vagy lezárt területek őrzésében, illetve az vagyontárgyak védelmében. A feladatok végrehajtása során mindenkor a katasztrófaelhárítás vezetőjének utasításai szerint kell cselekedni.

Víz-, gáz- és villanyvezeték, egyéb veszélyes anyagot továbbító vezeték, ezek műtárgyai, továbbá közúti, vasúti, vízi közlekedésbiztonsági berendezések közveszéllyel fenyegető hibája, megrongálódása esetén haladéktalanul értesíti az üzemeltető szervezetet, illetve az intézkedésre jogosult hatóságot. Szükség és igény szerint részt vesz a terület lezárásában, őrzésében, az illetéktelen személyek veszélyeztetett területre való bejutásának megakadályozásában.

A rendezvények biztosítása

A polgárőr a különböző állami, önkormányzati, egyházi, kulturális és helyi ünnepek alkalmával megrendezett események, sport- és egyéb, nagyobb tömegek mozgását jelentő rendezvények zavartalan biztosításában a rendőrség vagy a rendezvény szervezőjének felkérésére vesz részt.

A rendezvénybiztosítási feladatok végrehajtásának keretében személyek, illetve forgalom elől elzárt területet őrizhet, a forgalom irányításában, a parkolás rendjének fenntartásában, a rendezvényre beléptetést végző személyek tevékenységének biztosításában közreműködhet. A rendőrség vagy a rendezésért felelős személy intézkedése alapján a zárt területen vagy helyen tartott rendezvényre belépő személyeket a testi sérülés okozására alkalmas tárgyak bevitelének megakadályozása érdekében azok bevitelének tilalmára figyelmeztethet.

Ha a polgárőr az általa biztosított rendezvényen annak céljával össze nem egyeztethető magatartást, tevékenységet, tárgyat észlel, arról köteles a rendezvény szervezéséért felelős személyt haladéktalanul tájékoztatni.

Körözési tevékenységben való részvétel

A polgárőrség a rendőrséggel kötött együttműködési megállapodásban rögzítettek szerint közreműködhet körözött személyek, körözött gépjárművek és más tárgyak felkutatásában, azonosításában, valamint holttestek személyazonosságának megállapításában. Ha a polgárőr olyan személyről, gépjárműről vagy más tárgyról szerez tudomást, akivel vagy amivel kapcsolatban körözést rendeltek el, köteles erről az illetékes rendőri szervet értesíteni.

Az adatot igényl3 polgár3r-egyesület számára az OPSZ biztosítja a körözött személyek, gépjárművek vagy egyéb tárgyak, valamint az azonosítandó holttestek aktuális listájának elektronikus elérhetőségét.

Az OPSZ feladatkörrel érintett tagozata szervezi, koordinálja a tagszervezetek között a gépjárművek felderítésére, valamint a közlekedésbiztonság javítására irányuló tevékenységet, továbbá segíti a működési és technikai feltételek javítását.

Az OPSZ Etikai Szabályzata

Az OPSZ Etikai Szabályzata – a Szolgálati Szabályzat mellett – a polgárórség másik alapvet3 bels3 normája, amely valamennyi polgár3rrre kiterjed3 érvénnyel meghatározza a polgár3ri tevékenység során követend3 viselkedési szabályokat. Nyitó rendelkezése a polgárórség iránti közbizalom és megbecsülés megérzését és erősítését mondja ki a Szabályzat céljaként, amelynek érdekében e norma hivatott segítséget nyújtani a polgár3rtörvény és a polgárórségre vonatkozó egyéb jogszabályok, az OPSZ Alapszabálya és Szolgálati Szabályzata érvényre juttatásához a polgár3rök szolgálatellátása, egyesületi és szövetségi tevékenysége során.⁹

A fentiek körében a Szabályzat meghatározza azokat a magatartási normákat, amelyek vétkes megszegése etikai eljárást von maga után, amelyek megtartása a polgár3rszervezetek és a polgár3rök iránti közbizalom érdekében minden polgár3rtól elvárható.

A szabályzat a polgár3r3rökre vonatkozóan az alábbi etikai szabályokat állapítja meg:

- elhivatottság,
- becsület, tisztesség,
- bajtársiasság,
- felel3sség,
- közbizalommal visszaélés tilalma,
- jog- és szabálykövetés,
- együttműködés,
- pártsemlegesség.

A fentiekén túl a polgár3rvezet3kre további követelményeket állapít meg az Etikai Szabályzat:

- részvételi kötelezettség a testületek, fórumok munkájában,
- a polgár3r3rökkel való, megbecsülésen alapuló, részrehajlástól mentes kapcsolat,
- polgár3rség egységének óvása,
- személyes példamutatás,

⁹ Az Országos Polgár3r Szövetség Etikai Szabályzata [é. n.].

- lemondási kötelezettség ellene szándékos bűncselekmény miatt induló büntetőeljárás, továbbá meghatározott szabálysértések miatt történt jogerős elmarasztalás esetén,
- vezetői tisztségbe kerülés kizárása szándékos bűncselekmény miatt folyamatban lévő büntetőeljárás, ilyen miatt történt jogerős büntetés kiszabása, továbbá meghatározott szabálysértések miatt történt jogerős elmarasztalás esetén.

A Szolgálati Szabályzat és az Etikai Szabályzat együttes alkalmazása

Az OPSZ Szolgálati Szabályzata kimondja, hogy a Szolgálati Szabályzatot együtt kell alkalmazni az OPSZ Alapszabályával és Etikai Szabályzatával.

A Szolgálati Szabályzat és az Etikai Szabályzat – az Alapszabály mellett, amely a polgárőrség belső normarendszerének alapdokumentuma – a polgárőrség működésére vonatkozó alapvető belső normái. Ezek határozzák meg a polgárőri szolgálatellátás részletes szabályait, illetve a polgárőröktől elvárt viselkedésformákat, amelyek törvényi szinten történő lefektetése nem – vagy legfeljebb nagyon általánosan – indokolt, sokkal inkább az országos szövetségnek kell az e téren követendő elveket meghatározni. Követésük az ország valamennyi polgárőre számára kötelező, elfogadásuk a polgárőri lét alapkövetelménye.

Az együttes alkalmazás abban az értelemben is kiemelendő, hogy a polgárőrökkel szembeni panaszt megalapozó szolgálati szabályszegéseket és etikai vétségeket a polgárőrtörvény és a belső normarendszer gyakorlatilag egyben rendeli kezelni, az Etikai Bizottság jogkörében és eljárásaként.

A szolgálati szabályszegés törvényi meghatározása viszonylag általános. A polgárőrtörvény szerint szolgálati szabályszegést követ el az a polgárőr, aki a szolgálati szabályzat előírásaival ellentétes magatartást tanúsít, azonban magatartásával nem valósít meg szabálysértést vagy bűncselekményt. Az OPSZ Szolgálati Szabályzata külön felsorolást nem tartalmaz a szolgálati szabályszegésekre vonatkozóan, de gyakorlatilag minden egyes előírásával rendelkezik róla.

A polgárőrtörvény szerint etikai szabályszegést (etikai vétséget) követ el a polgárőr, ha

- az etikai szabályzat előírásaival ellentétes magatartást tanúsít,
- polgárőri tevékenységét oly módon gyakorolja, amely alkalmas arra, hogy a polgárőrség jó hírnevét sértse,
- a polgárőr az egyesületbe történő belépéskor (a polgárőr-igazolvány igénylése során) tett jognyilatkozatában valótlan feltételek fennállását állította,
- az adatváltozás bejelentésére, illetve a vele szemben indult szabálysértési vagy büntetőeljárás jelentésére vonatkozó kötelezettségét elmulasztja.

Az Etikai Szabályzat szerint etikai vétséget követ el a polgár3r, ha – a fentiekén túl –

- a polgár3r elhivatottságáról,
- a polgár3r becsületéről, tisztességéről,
- a polgár3r er3alkalmazásáról,
- a polgár3r bajtársiasságáról,
- a polgár3r felel3sségéről,
- a k3zbizalommal visszaélés tilalmáról,
- a polgár3r jog- és szabálykövetési kötelezettségéről,
- a polgár3r együttm3ködési kötelezettségéről,
- a pártsemlegességr3l,
- a polgár3r szolgálatteljesítéséről sz3ló valamely magatartási szabályt megszegi.

Etikai vétséget követ el a polgár3r, ha – a fentiekén túl –

- a polgár3rvezet3 és a polgár3r3k kapcsolatáról,
- az 3lésén val3 részvételi kötelezettségéről,
- a polgár3rség egységének 3vására iránuló kötelezettségr3l,
- a polgár3rvezet3 személyes példamutatásáról és vezet3i magatartásáról,
- a polgár3rvezet3 lemondási kötelezettségéről,
- a tisztsegelfogadás tilalmáról sz3ló valamely magatartási szabályt megszegi.

Az OPSZ Etikai Bizottsága közigazgatási hat3sági feladatként, közigazgatási hat3sági eljárásban, annak szabályai alkalmazásával dönt a szolgálati és etikai szabályokat megszeg3 polgár3r3kkel szemben beny3jtott panaszról.

Az OPSZ Etikai Bizottságának végleges határozatával kapcsolatban közigazgatási jogvita kezdeményezhető. Az Etikai Bizottság által lefolytatott eljárásban hozott határozat ellen a kézbesítést3l számított 30 napon belül

- a panaszt tev3,
- az etikai eljárás alá vont polgár3r, valamint
- más, a határozattal érintett személy bír3sághoz fordulhat.

Az Etikai Bizottság munkáját az OPSZ igazgatási szervezete közvetlenül segíti az eljárások lefolytatásával kapcsolatban.

Összegzés

Ma a polgár3rség a rend3rség stratégiai partnereként az ország k3zbiztonságának egyik letéteményese – ahogy Túr3s András, az OPSZ elnöke fogalmaz egy vele készült interjúban, civil pillére.¹⁰ Szerepe meghatározó a közrend, k3zbiztonság megteremtésére és fenntartására iránuló rendvédelmi feladatellátásban. A polgár-

¹⁰ LIPPAI–KARDOS 2021.

3rszervezetek léte a telep3l3seken alapvet3, a lakoss3g többsége elismer3ssel sz3l a polg3r3r3k tevékenységér3l, kifejezik együttm3ködési és segít3 sz3nd3kukat a közrend, a közbiztons3g er3sít3se érdekében akt3van tevékenyked3 szervezetek ir3nt.

A polg3r3rszervezetek hatékony m3ködése, a színvonalas, a több ir3nyb3l érkező igényeknek megfelelni tud3 polg3r3ri sz3lg3latellát3s elképzelhetetlen – a törvényi szab3lyoz3son túl, a jogszab3lyok el3ír3saival egységben – részletes, id3szer3, a jogi környezethez igazod3, annak v3ltoz3sait követ3, alaposan kidolgozott bels3 normák megalkot3sa és azok betart3sa nélkül. Ez garant3lja a jog- és szakszer3 polg3r3ri tevékenys3get, amely záloga az orsz3g közrendjének, meghat3roz3ja az állampolg3rok szubjektív biztons3gérzetének.

A polg3r3rség szerteágaz3 bels3 normarendszerével összef3ggésben számos t3r3letr3l lehetne még sz3lni (p3ld3ul pénzügyi-gazdas3gi m3ködés, közbeszerzések, 3gyvitel, kommunik3ci3, rádi3forgalmaz3s, elismer3s, járm3vek 3zemeltetése), azonban jelen tanulmány segít a bels3 normarendszer lényegének, jelent3ségének, legf3bb összetev3inek átlát3sában.

Felhasznált irodalom

- Az Orsz3gos Polg3r3r Sz3vetség Alapszab3lya [é. n.]. Online: <https://opsz.hu/wp-content/uploads/belso-normak/Alapszabaly.pdf>
- Az Orsz3gos Polg3r3r Sz3vetség Etikai Szab3lyzata [é. n.]. Online: https://opsz.hu/wp-content/uploads/belso-normak/OPSZ_EtikaiSzabalyzata_20210615.pdf
- Az Orsz3gos Polg3r3r Sz3vetség Szervezeti és M3ködési Szab3lyzata [é. n.]. Online: <https://opsz.hu/wp-content/uploads/belso-normak/SZMSZ-2023-08-30.pdf>
- Az Orsz3gos Polg3r3r Sz3vetség Sz3lg3lati Szab3lyzata [é. n.]. Online: <https://opsz.hu/wp-content/uploads/belso-normak/OPSZ-szolglati-szabalyzat.pdf>
- CHRISTIÁN László – BACSÁRDI J3zsef (2018): *3nkorm3nyzati rendészet*. Budapest: Dial3g Campus.
- CHRISTIÁN László – KARDOS Pál (2019): Soksín3 polg3r3rség: New Yorktól az NKE egyetemi polg3r3rs3gig. *Magyar Rendészet*, 19(4), 33–51. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2019.4.2>
- CHRISTIÁN László (2020): A helyi 3nkorm3nyzatok felel3ssége a telep3l3sek közbiztons3gának megteremtésében. *Magyar Rendészet*, 20(3), 55–77. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2020.3.4>
- LIPPAI Zsolt – KARDOS Pál (2021): B3nmegel3zés és hazafis3g: Interjú T3r3s Andr3s ny. r. alt3bornaggyal, az Orsz3gos Polg3r3r Sz3vetség eln3k3vel. *Magyar Rendészet*, 21(4), 29–35. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2021.4.1>
- LIPPAI Zsolt (2023): A biztons3g megteremtésének és fenntart3sának állami és nem állami szerepl3ir3l. *Bel3gyi Szemle*, 71(8), 1391–1417. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.8.4>
- SZÉCSI Gy3rgy – MÁNDI Tibor (2012): *Polg3r3ralapismeretiszakmai jegyzet*. Online: https://opsz.hu/wp-content/uploads/polgaror-segedanyagok/poszakjegyzenyomdai-pdf_20130129185044_59.pdf

Jogi forr3sok

2011. évi CLXV. törvény a polg3r3rs3gr3l és a polg3r3ri tevékenys3g szab3lyair3l
2011. évi CLXXV. törvény az egyes3lési jogr3l, a közhaszn3 jog3ll3sr3l, valamint a civil szervezetek m3ködésér3l és támogat3sáról

ABSTRACT

Internal Standards of the Auxiliary Police

Pál KARDOS

A detailed presentation of the legislation affecting the operation of the auxiliary police, which contributes to the establishment and maintenance of public order and public safety, highlighting the process of legal development and the most important stages. The author of the study, as a practicing law enforcement professional and a practicing auxiliary police, summarizes the internal rules and regulations affecting the functioning of the auxiliary police, focusing on the main provisions of the most important internal rules and their significance, primarily on the Statutes, the Code of Service, the Code of Ethics of the National Association of Auxiliary Police and other regulations of a similar nature. The author draws attention to the essence of operating within a regulated framework in order to contribute effectively and lawfully to the establishment and maintenance of public security, shedding light on the necessity, detail and adequacy of internal regulations, providing an insight into the everyday life of the operation of the Auxiliary Police and the provision of services by the Auxiliary Police. The author of the study wishes to contribute to the comprehensive scientific research and mapping of the operation of vigilance, recognizing the fact that the researched topic is the prevention of crime, civil participation in the maintenance of public order and public safety, and therefore the cooperation of law enforcement is a constantly topical issue, because in the current circumstances the role of the vigilante is an indispensable aid to the police.

Keywords: *auxiliary police, auxiliary police officer, public order, public safety, crime prevention, internal standard, regulation, code, service, ethic*